

Lausunto

21.8.2014

Valtiovarainministeriö

Asia: Lausunto pienpanimoiden veroalennusta koskevasta muistiosta

Ehkäisevän päihdetyön verkosto on 36 järjestötoimijan verkosto, joka tekee mm. päihdepoliittista vaikuttamistyötä. Allekirjoittaneet tahot verkostosta lausuvat muistiosta:

Nykyinen lainsäädäntö

Alkoholista aiheutunut lasku Suomelle oli vuonna 2011 1,2 – 1,5 miljardia euroa välittöminä kustannuksina. Järjestöt pahoittelevat sitä, että pääministeri Stubbin hallitusohjelmassa luovuttiin sosiaali- ja terveystalouden näkökulmasta valmistellusta alkoholilain kokonaisuudistuksesta eikä maltillisille veronkorotuksille ole tilaa. Alkoholiveron korotukset toisivat valtiolle verotuloja, lisääisivät työn tuottavuutta sekä vähentäisivät nopeasti alkoholista aiheutuvia sosiaali- ja terveysongelmia ja muita haittoja sekä näistä aiheutuvia kuluja.

Suomessa pienpanimoiden valmisteveroja on alennettu vuodesta 1995 alkaen. Nykyisiä veroalennuksia on sovellettu maaliskuusta 2004 alkaen. Alkoholiverolain 9 §:n mukaan veroalennukset määräytyvät pienpanimon vuosituotannon mukaan neljässä luokassa niin, että alimmassa tuotantoluokassa veroalennus on 50 prosenttia tuotannon ollessa enintään 200 000 litraa olutta, toisessa luokassa 30 prosenttia tuotannon ollessa yli 200 000 mutta enintään 3 miljoonaa litraa, 20 prosenttia tuotannon ollessa yli 3 miljoonaa mutta enintään 5,5 miljoonaa litraa ja ylimmässä 10 prosenttia tuotannon ollessa yli 5,5 miljoonaa mutta enintään 10 miljoonaa litraa. EU:n rakennedirektiivissä (92/83/ETY) säädetään oluen pienpanimoalennuksesta ja sen yläraja on 20 miljoonaa litraa vuodessa.

On huomattava, että meillä veroalennus on luonteeltaan kumulatiivinen eli tuotannon kasvaessa kunkin kynnyksen yli ei korkeammalla veroprosentilla saatuja alennuksia menetä. Toinen huomioitava seikka on se, että vuoden 2004 veroalennuksen jälkeen alkoholiveroa on korotettu viisi kertaa. Tämä on kasvattanut pienpanimoalennuksen määrää, sillä prosentuaaliset veroalennusmäärät lasketaan korotetuista veromääristä. Kymmenen viime vuoden aikana pienpanimoiden verotuki on kasvanut seitsenkertaiseksi.

Veroalennuksia on perusteltu pienpanimoiden toimintaedellytysten parantamisella, työpaikkojen lisäämisellä ja kilpailukyvyyn parantamisella. Nämä ovat kaikki sinänsä kannatettavia seikkoja, mutta huomio on allekirjoittaneiden järjestöjen näkökulmasta mukaan kyettävä kiinnittämään alkoholipolitiikkaan kokonaisuudessaan ja sen perustavoitteeseen vähentää alkoholista aiheutuvia haittoja.

Esitetyt muutokset

Muistiossa esitetään kaksi vaihtoehtoista muutosehdotusta. Allekirjoittaneet järjestöt nostavat niistä esiin muutamia huomioita.

Molemmissa ehdotuksissa korkeimman 50 prosentin veroalennukseen oikeuttavan tuotannon rajaa ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 200 000 litrasta 500 000 litraan. Enemmistö nykyisistä pienpanimoista (27 kpl) sijoittuisi tähän tuotantoluokkaan.

Allekirjoittaneet järjestöt toteavat, että sosiaali- ja terveyspolitiikan näkökulmasta helpotukset alkoholiveroihin eivät ole perusteltuja, joskin elinkeinopolitiikan näkökulmasta voidaan katsoa, että muutos parantaisi yli 200 000 litraa tuottavien pienehköjen panimoiden toimintaedellytyksiä ja kasvumahdollisuuksia. Pienpanimoalennuksen laajennuksella vaikutetaan paitsi siihen, miten oluen myynti jakautuu pienten ja suurten panimoiden kesken, myös hinnanmuodostuksen kautta kokonaiskulutukseen. Muistiossa tosin arvellaan, että näiden muutosten vaikutukset Suomessa myydyin oluen keskihintaan ja siten oluen kokonaiskulutukseen nykyisillä tuotantomäärillä olisivat marginaaliset. Joka tapauksessa alkoholiveron tuotto laskisi ja verotuen määrä kasvaisi. Järjestöt muistuttavat, että pienimmille pienpanimoille kompensoidaan jo nykyisellä mallilla Suomen korkea olutvero.

Verohelpotusten raja on tällä hetkellä 10 miljoonaa litraa. Tämän kynnyksen ylittyessä panimo menettää helpotukset kokonaan. Rakennedirektiivi sallisi helpotukset 20 miljoonan litran vuosituotantoon saakka. Molemmissa ehdotuksissa 20 prosentin veroalennukset kohdistuisivat tuotantoluokkaan 4 miljoonaa – 10 miljoonaa litraa. Lisäksi pienpanimoksi määriteltäisiin panimo, jonka vuosituotanto olisi korkeintaan 15 miljoonaa litraa. Tämä tarkoittaisi sitä, että 10 miljoonan litran kynnyksen ylittyessä veroalennuksia ei menettäisi, kunhan tuotanto ei ylitä 15 miljoonaa litraa.

Allekirjoittaneet järjestöt eivät pidä perusteltuna verohelpotukseen oikeuttavan tuotannon ylärajan nostamista. Tällä hetkellä Suomessa toimii vain kaksi yli miljoona litraa olutta tuottavaa pienpanimoa, joista vain toinen on lähellä nykyistä ylärajaa. Järjestöt jakavat muistiossa esitetyn näkemyksen, jossa pohditaan onko yli 10 miljoonaa litraa vuodessa tuottava panimo Suomen varsin pienillä markkinoilla enää lainkaan pienpanimo. 10 miljoonaa litraa tuottava panimo saa jo nykyiselläkin mallilla verotukea yhtä paljon kuin 19 pienpanimoa, jotka tuottavat 200 000 litraa. Ehdotus toimisi alkuperäistä ideaa, pienpanimoiden tukemista, vastaan.

Pienpanimo-tuotanto on kasvanut kolmeen prosenttiin Suomen olutmarkkinoista jo nykyisellä järjestelmällä. Järjestöt korostavat, ettei harjoitettu veropolitiikka saa johtaa kulutuksen kasvamiseen. Kuten lausunnon alussa todetaan, järjestöt ovat huolissaan siitä että pääministeri Stubbin hallitusohjelmassa luovuttiin alkoholilain kokonaisuudesta eikä maltillisille veronkorotuksille tunnu olevan tilaa. Alkoholiveron maltilliset korotukset toisivat valtiolle verotuloja, vähentäisivät nopeasti alkoholista aiheutuvia haittoja ja hyödyntäisivät myös pienpanimoita.

Muistiossa todetaan, että pienpanimot ovat kokeneet nykyisen mallin kumulatiivisuuden hallinnollisesti hankalaksi. Muistiossa ehdotetaan siirtymistä rakennedirektiivin mukaiseen kokonaisvuosituotannon mukaan muuttuvaan alennukseen, mikä osaltaan helpottaisi myös valtiontukisäännösten noudattamista.

Allekirjoittaneiden järjestöjen mukaan tämä ehdotus vaikuttaa perustellulta ja tukisi aidosti pienten pienpanimoiden toimintaedellytyksiä. Järjestöjen näkemyksen mukaan

tämän edellytyksenä on kuitenkin se, että sosiaali- ja terveystalouden näkökulmasta ylimmän tuotantoluokan verohelpotusprosenttia ei nosteta nykyisestä 10 prosentista.

Lausunnon keskeinen sisältö

Allekirjoittaneet järjestöt tuovat esiin huolensa siitä, että pääministeri Stubbin hallitus on luopunut sosiaali- ja terveystalouden näkökulmasta valmistellusta alkoholilainsäädännön kokonaisuudistuksesta ja että samanaikaisesti ehdotetaan muutoksia, jotka saattavat entisestään lisätä alkoholinkulutusta, siitä aiheutuvia haittoja ja sosiaali- ja terveystalouden kustannuksia sekä vähentää verotuloja. Muistiossa kuvatut ehdotukset on suunniteltu suurten pienpanimoiden toimintaedellytyksiä parantamaan. Suomessa yli miljoona litraa olutta tuottavaa pienpanimoa on vain kaksi, joista toinen toimii nykyisen mallin mukaisen verohelpotusten ylärajan 10 miljoonan litran vuosituotannon tuntumassa.

Mikäli valtio haluaa parantaa nimenomaan aidosti pienten pienpanimoiden toimintaedellytyksiä, ovat muistiossa esitetyt ehdotukset korkeimman 50 prosentin veroalennukseen oikeuttavan tuotannon rajan nostamisesta nykyisestä 200 000 litrasta 500 000 litraan sekä siirtyminen kumulatiivisesta mallista vuosituotannon mukaan muuttuvaan alennukseen perusteltuja.

Ehdotettujen muutosten vaikutuksia on kuitenkin arvioitava myös suhteessa alkoholipolitiikan peruseriaatteeseen alkoholista aiheutuvien haittojen vähentämiseen. Lisäksi on tarkasteltava alkoholipolitiikkaa kokonaisuutena, jottei toteuteta yksittäisiä toimia, joiden kokonaisvaikutuksia ei ole huomioitu. Tällä hetkellä eduskunnassa on käsitellyssä lakialoite pienpanimoiden ulosmyyntioikeuden helpottamisesta.

Alkoholipolitiikasta puhutaan usein elinkeino- ja työllisyysnäkökulmista. **Alkoholilainsäädännön tulee kuitenkin perustua kansanterveydellisiin lähtökohtiin.** Vaikka suomalaisten alkoholinkulutus onkin hienoisessa laskussa, niin kulutuksen taso on korkea ja haitat mittavat. Allekirjoittaneet järjestöt korostavat, että päätöksissä tulee painottua kansanterveys, yhteiskunnan hyvinvointi ja kansantalous enemmän kuin yhden toimialan menestys.

Lausunnon antajat

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
 Elämäni Sankari ry
 Ensi- ja turvakotien liitto ry
 Irti Huumeista ry
 Koulutus Elämään säätiö
 KRAN rf
 Kriminaalihuollon tukisäätiö
 Music Against Drugs ry
 Naistenkartano ry
 Raittiuden Ystävät ry
 Suomen ASH ry
 Suomen Syöpäyhdistys ry
 Suomen Vanhempainliitto ry